

múzeumőr

Szilágyi Lenke felvétele

KARÁCSONY ÁGNES

„AZÉ A FILM, AKIÉ A TEKERCSE”

BESZÉLGETÉS RÁDULY GYÖRGGYEL,
A FILMARCHÍVUM IGAZGATÓJÁVAL

IAmikor a magyar filmarchívum 1957-ben létrejött, már ötvenhat év eltelt az első magyar film, *A táncz* születése óta. Sokáig úgy tekintettek az archívumra: egy hely, ahol meg kell őrizni a filmeket. Most azt mondják: egy hely, ahol foglalkozni is kell a filmekkel, s nemcsak gyűjteni, hanem láttatni is a mozgóképes örökséget, eljuttatni azt a közönséghez. Mindennek kapcsán Ráduly Györgyöt, a Magyar Nemzeti Filmalap igazgatóságaként működő Filmarchívum igazgatóját kérdeztük.

MC: *Csak a harmincas években jöttek létre az első filmarchívumok – a film születéséhez képest viszonylag későn. Miért?*

¶ A mozi hajnalán inkább szórakoztató médiumnak tekintették a filmet, művészetnek kevésbé. Többnyire csak addig tartottak életben egy-egy alkotást, amíg nézte a közönség. Aztán már nem igazán érdekelte sem a gyártót, sem a forgalmazót.

MC: *Az alkotót sem?*

¶ Alkotásának fennmaradása ma már nyilván mindenkit foglalkoztat. A filmgyártás fellendülése és a film sikere azonban sokáig nem állt párhuzamban a felismeréssel: rendkívül lényeges a megőrzés a jövő számára. S noha a nagyobb stúdiók azért már kezdetektől próbálták megővni jelentősebb alkotásaikat, gyakran mégis a véletlenül múltott, mi maradt meg. Még az is megeshetett, hogy ipari újrahasznosítással pusztítottak el filmtekercseket: inggallér-merevítőt, cipőfűzővéget, körömlakkot is gyártottak a kifutott filmekből.

MC: *Úgy érti, még az is lehet, hogy egy filmes életmű korai alkotásaiból cipőpertlivég lett?*

¶ Vagy fogkefe. A korabeli sajtó viccesen „robbanó fogkefékről” is cikkezett, amelyeket tűz- és robbanásveszélyes nitrofilmekből állítottak elő. Kétségtelen: Európa első, filmmegőrzéssel foglalkozó intézménye, a párizsi Cinémathèque

A harmincas évektől körülbelül kétvagyonnyi, azaz nagyjából kétszázezer kilogramm filmtekercs semmisült meg évente Magyarországon. Ez nagyjából annyi, amennyi abból az időszakból összesen fennmaradt.

française csak 1936-ban jött létre. Alapítói, Georges Franju filmrendező és Henri Langlois filmrajongók és filmgyűjtők voltak.

MC: Utóbbiról írta Jean Cocteau: „Langlois egy sárkány, aki őrködik a kincseink felett.”

¶ Langlois volt a történet főszereplője: tevékenysége a világ összes filmarchívuma számára példa. Elsők között ismerte fel: a film feltalálása óta negyven év is eltelt, a mozgóképes örökség tudatos megőrzésével viszont senki sem törődik. Egyszerűen mindent gyűjteni kezdett. Forgatókönyveket, fotókat, felvevőgépeket, plakátokat, díszlet- és jelmezterveket, filmeket. Komplettdíszleteket is sikerült megszereznie.

MC: Vajon egy filmarchívum működése, egyáltalán életre hívása azt is pontosan mutatja, ahogyan az adott ország gondolkodik a filmművészetéről?

¶ Nem feltétlenül, de sok esetben igen. A Cinémathèque française-nek eleinte nem volt helye. Idővel egy párizsi 8. kerületi bérház három emeletén működött – magánfinanszírozásból. A gyűjtemény 1963-ban kapott az államtól méltó elhelyezést a Trocadéron, a Palais de Chaillot-ban. Langlois azt hirdette: egyetlen intézményen belül kell a megőrzésről és a megosztásról is gondoskodni, vagyis lehetőséget teremteni a filmtörténeti alkotások folyamatosan vetítéséhez is. Megszállott volt. A második világháború idején saját maga rejtegette a filmeket a megszálló németek elől. Ám a Cinémathèque-nek nem mindig tudott megfelelő védelmet nyújtani. A tüzeseteken túl a gyűjtemény sérülékenységét az 1968-as incidens is jól illusztrálja. A kultúrpolitikai vezetés el akarta mozdítani a helyéről Langlois-t. Erre egy háromezres tömeg – Truffaut, Godard, Bertrand Tavernier, Nicholas Ray, Jean Renoir és sok más híres filmrendező vezetésével – elfoglalta a Cinémathèque-et „túszul ejtve” a gyűjteményt. Langlois rehabilitációját követelték. Ez megtörtént. De épp ennek az eseménynek lett a következménye, hogy a francia állam 1969-ben úgy döntött: a megőrzésre Párizson kívül egy régi erődítményben létrehozza – a Nemzeti Filmközpont irányítása alatt – a Francia Nemzeti Filmarchívumot, amely máig őrzője a Cinémathèque française

gyűjteményének is. A francia példát sorra követték a többi európai országban. A magyar gyűjtemény a hetvenkétezer címével, háromszázhatvan ezer filmtekercsével a kiemelkedő európai archívumok közé tartozik.

MC: *Csakhogysokára jött létre...*

¶ Valóban, addigra eltelt ötvenhat év az első magyar film, A táncz 1901-es születése óta.

MC: *Pedig már 1931-ben leírta Balázs Béla: „A némafilmekre vonatkozólag az archívum létrehozásával csaknem elkéztünk. Ami ez által már veszendőbe ment, arra nincs magyarázat. De a hangosfilm termékeinek sajátos szempontú összeválogatása még megoldható.” Aztán 1946-ban kezdeményezte is egy „filmteka” intézményi létrehozását. Végül csak 1957-ben alakult meg az archívum.*

¶ Iszonyatos a pusztulás a második világháború előtti teljes magyar filmgyártás kapcsán – beleértve a játékfilmeket, az amatőr filmeket, a filmhíradókat, a reklámfilmeket is. A harmincas évektől körülbelül kétvagonnyi, azaz nagyjából kétszáz ezer kilogramm filmtekercs semmisült meg évente Magyarországon. Ez nagyjából annyi, amennyi abból az időszakból összesen fennmaradt. A háború idején pedig hiába próbálták óvni a filmtekercseket azzal, hogy a budafoki borospincékbe szállították őket a filmgyárból. Budapest ostromát követően szovjet katonák bejutottak a pezsgős kazamatákba, vélhetően lerészegedtek és rágyújthattak: az egész nitrofilmkészlet a levegőbe repült. Balázs Bélát és Szóts Istvánt is elborzasztották az elképesztő veszteségek. Sürgették a filmarchívum létrehozását. Persze a háborút követően az ország legkisebb gondja is nagyobb volt a filmek védelménél. Lajta Andor visszaemlékezéséből – ő vezette a filmarchívum őst, a Mafilm Archív Osztályát az ötvenes évek elején – tudható: 1945 után vagonszámra adták el külföldre vagy küldték el a selejtfilm-feldolgozóüzemekbe a még megmaradt filmkópiák ezreit. Sajnos mindig egy-egy látványos káresemény – tűzeset, árvíz, bombázás, földrengés – hívja fel a figyelmet arra, milyen rendkívül sérülékeny ez az örökség, milyen fontos a kulturális megőrzés. Ám a legnagyobb veszély lényegesen csendesebb: maga az idő, az erózió. Minden nap egy kicsit romlik a celluloid állapota. Egy filmarchívum kemény versenyfutásban van az idővel. Az „öregedést” legfeljebb késleltetni tudjuk a megfelelő tárolással.

MC: *MC: A 20. század ideológiai tisztogatásai mennyire szedték filmes „áldozataikat”?*

Az utolsó hajnal (1917), rendező: Kertész Mihály

Az utolsó hajnal (1917), rendező: Kertész Mihály

¶ Jelentős károkat okoztak a filmtörténetnek. Mondok példát is. Az 1919-es Tanácsköztársaság után számos magyar filmes – többek között Kertész Mihály, Korda Sándor, Fejős Pál, Vajda László – az ország elhagyására kényszerült. A Horthy-rendszer próbálta volna filmjeivel együtt kitörölni azt az időszakot a történelemből. 1945 után a Horthy-rendszer idején készült filmekkel történt ugyanez: azok jelentős részét meg fasiszta propagandának nyilvánították. Ha szeretnénk a korai éveit megmutatni azoknak a magyar származású filmeseknek, akik külföldön futottak be karriert a 20. században, semmiféle itteni alkotásuk, vagy csak kevés áll rendelkezésre, ami nagyon szomorú. Gondoljunk csak Kertész Mihályra, Korda Sándorra vagy akár Fejős Pálra, aki az *Egri csillagokból* forgatott filmet 1923-ban. Ez sem maradt fenn.

MC: *Ugyanakkor rátaláltak elveszettnek vélt filmekre is.*

¶ Ilyen *A tolonc*, Kertész Mihály 1914-es némafilmje, egy népszínmű adaptációja. Még Kolozsvárott forgatta. Nincs más film, amelyben látható Jászai Mari. Amerikában került elő a kópia, a New York-i Magyar Ház pincéjéből valamikor a 2000-es évek végén. Igazi filmritkaság. *A tolonc* előkerüléséig csak a Tanácsköztársaság idején forgatott agitációs propaganda-film, a *Jön az öcsém* volt meg az archívumban Kertész Mihálytól. Akkor azt hittük, a negyven magyar filmje közül *A tolonc* az egyetlen, amely fennmaradt. Azóta a holland filmarchívumban rátaláltak *Az utolsó hajnal* című filmjére is. 1917-es, gyönyörűen színezett. A hollandok analóg módszerrel restaurálták, mi digitalizálni szeretnénk. Alig várjuk, hogy bemutathassuk itthon. Máskülönbén mi úgy gondolkodunk az archívumban: ezek a filmek kallódnak. Sosem vesszük úgy, hogy eltűntek.

MC: *Mert bíznak benne, hogy bármikor előkerülhetnek?*

¶ Igen, ahogyan folyton van rá példa, hogy felbukkanhatnak valahol a világban. Tavaly is előkerült egy 1914-es magyar némafilm, a *Munkászubzony*, amelyben Hegedűs Gyula is játszik.

MC: *Hol bukkantak rá? És hogyan?*

¶ Erre is a holland filmarchívum talált rá a saját gyűjteményében. Előbb azt gondolták, osztrák operettfilm lehet a dobozban, amelyen az a felirat szerepelt: *Zigeunerliebe*. A tekercs eleje és a vége főcíme is hiányzott. A filmből kifotózott kockákat elküldték az osztrák filmarchívumnak, onnan azt a választ kapták:

a színészek nem ismerősek nekik, de a budapesti helyszínek igen, s talán magyar lehet a film. A hollandok felvették velünk a kapcsolatot, kollégáink Amszterdamba utaztak. Megnézték a filmet, és kétségük sem volt: megtalálták az elveszettnek hitt *Munkászubbonyt*. Hamarosan hazaérkezik ez a színezett kópia is. A mai ismereteink szerint Hegedűs Gyulának, a Vígszínház egykori sztárjának a játékát semmilyen más film nem őrizte meg.

MC: Van arról bármilyen információ, hogyan kerülhetett a hollandokhoz a film?

¶ Az archívumok nem csak a nemzeti filmeket gyűjtik. Nálunk is rengeteg külföldi film van, egész koraiak is a nitrofilmgyűjteményünkben. Hiszen a nemzetközi filmforgalmazás a 20. század eleje óta létezik. Sőt, a film megszületése után pár hónappal, 1896 áprilisában a Lumière fivérek Budapesten bemutatták első mozgóképeiket, és forgattak is itt. A snitteken a Lánchíd látható, pár kép a budai várról, felvonulások, mivel éppen zajlottak a millenniumi ünnepek. Az archívumban őrizzük a kópiákat, ezeket a Magyarországon forgatott első filmeknek tekintjük. Tehát a film feltalálásával rögtön beindult a külföldi terjesztés is, ezért fordulhat elő, hogy egy 1914-es magyar filmre Hollandiában bukkannak rá. Bizonyára ott is bemutatták annak idején. Arról is tudunk: az első magyar filmnek, a *Táncznak* volt franciaországi premierje is, ám sajnos eddig nem került elő fennmaradt kópia belőle. A FIAF, a Filmarchívumok Világszövetsége egyébként fórumot biztosít az archívumoknak, kutatóknak, hogy megosszunk egymással, éppen mit találtunk, hátha más ország ráismer egy elveszett filmjére.

MC: Az Európa Tanács audiovizuális örökség védelméről szóló, 2001-es strasbourgi egyezménye felszólítja a tagállamokat a digitális technológiák alkalmazásában az együttműködésre és arra, hogy tegyék hozzáférhetővé a filmörökséget. A filmarchívumok közötti együttműködés alapvetően a filmkincs megmentését szolgálja? Vagy meg kellett venniük a filmeket a hollandoktól?

¶ Nem kellett. A mentés a fő cél. Az létezhethet, hogy a felújítást már a másik fél vállalja. Esetenként különbözik az együttműködés.

MC: Mitől függhet?

¶ Egy Kertész Mihály-film felfedezése a holland archívum számára is jelentős, mivel világhírű filmrendezőről van szó. Ilyenkor azt mondják: azé a film, akié a terek. Persze amennyiben még nem telt el a szerző halálától hetven év, rendezni

Az én XX. századom (1988), rendező: Enyedi Ildikó

Az én XX. századom (1988), rendező: Enyedi Ildikó

Fábri Zoltán feleségével, Apor Noémi színésznővel, 1956
Keleti Éva felvéte

A Pál utcai fiúk forgatása (1968), rendező: Fábri Zoltán
Friedmann Endre felvéte

kell a szerzői jogokat. De ha a film előállítói joga már lejárt, akkor tényleg azé a film, akinek igazolhatóan a jogos tulajdonában van az anyag. A századelős filmek többsége „public domain”, azaz közkinccs. A hollandok felajánlották nekünk, hogy hazahozhatjuk a Kertész-filmet, szkennelhetjük, másolhatjuk, de kéri vissza az eredeti kópiát, hiszen a saját gyűjteményük része. A *Munkászubony* viszont csak számunkra filmtörténeti jelentőségű, a hollandok számára nem, ezért – úgy tűnik – megkapjuk tőlük a kópiát.

MC: *A holland archívum csak most fedezte fel ezt a két filmet a gyűjteményében. Lehetnek még meglepetések? Akár a magyar archívumban is?*

¶ Vélhetően kerülnek még elő magyar filmek külföldi archívumokból. Március végén, beszélgetésünk idején egy 1920-as magyar film, az *Egy az eggyel* töredékét találták meg prágai kollégák az archívumukban. Itthon is egyre több felfedezés lehet. A Filmarchívum és a Magyar Nemzeti Múzeum kutatói 2016-ban végére értek annak a munkának, amely révén a IV. Károly utolsó magyar király koronázási ünnepségén forgatott filmen sikerült azonosítani a ceremónián részt vevő magyar és osztrák előkelőségeket, valamint a kor politikai és közéleti szereplőit. Óriási meglepetés volt, amikor egy snittben ráismertek a kamerába néző, afféle „korabeli szelfit” odacsempésző Kertész Mihályra. Sok évtized anyaga van a magyar archívumban: háromszázhatvanezer tekercs, ötszázezer fotó, harmincöt ezer plakát, harmincezer díszlet- és jelmezterv...

MC: *Mindezt elképesztő sokáig tarthat feldolgozni...*

¶ Sosem érzük utol magunkat. Lépésről lépésre haladunk, lekerül egy film a polcra, fel a megtekintő asztalra, és a kutatók egyesével beazonosítják a filmeket. Mindenhol így megy. Nyilván ha beérkezik hozzánk egy komolyabb anyag, azt előre veszik a kutatókollégák, akik naponta csodálkoznak rá olyan dolgokra, amelyek esetleg új perspektívába helyeznek filmalkotásokat. Ilyen volt néhány éve *A tanú* néhány kivágott jelenetének felfedezése. Vagy: tavaly átvizsgáltuk a Mokép nyolcezer kópiáját, néztük a tartalmukat, az állapotukat. Köztük találtuk meg Dargay Attila reklámfilmjeit, amelyeket az ötvenes években rendezett,

*A film megszületése után pár hónappal,
1896 áprilisában a Lumière fivérek Budapesten
bemutatták első mozgóképeiket, és forgattak is itt.*

és előtte nem volt belőle anyagunk. Úgy tűnik, sikerül egyesíteni a nemzeti filmvagyont, mivel a Mokép állományát is – a Mafilmé mellett – az archívum fogja kutatni, őrizni, feldolgozni. Ezekben bőven lehetnek még meglepetések.

MC: *Magángyűjteményekből is kerülnek elő filmek?*

¶ Igen. Rengeteg privát gyűjtemény van. Sokszor az alkotók hozzátartozói ajánlanak föl tekerceket, más dolgokat. Folyamatosan kapunk anyagokat. Például hozzánk érkezett be Deutsch Richárd hagyatéka is, aki a magyar amatőrfilmes mozgalom elképesztő tehetségű, meghatározó alakja volt a harmincas években. Kedvelte a misztikus, fantasztikus témákat. A holokauszt áldozata lett, filmjeit egyik kollégája megőrizte a padlásán. Onnan jutott el hozzánk. Kurutz Márton, az archívum gyűjteményi vezetője aprólékos kutatómunkával feltárta Deutsch Richárd életét, munkásságát. Dokumentumfilm készül róla, amely megőrökíti azt a találkozást is, amikor a leszármazottak először nézik meg ezeket a filmeket. Ez erős érzelmi szemléltetése lesz a mi munkánknak is.

MC: *Amikor kinevezték az archívum élére, arról beszélt: erősíteniük kell a kutatói csapatot egy olyan korban, amelyben a fiatalokat nem igazán érdekli az elmélyült kutatói gondolkodás. De azért van utánpótlás?*

¶ A kutatók mérhetetlenül elhivatottak. Hajtja őket a felfedezés vágya is, hogy a nagy filmtörténeti mozaikban a hiányzó elemeket a helyükre illesszék. A filmtörténet feltérképezése a csillagászati térképek elkészítőinek munkájához lehet hasonló. Régi kutatóink közül sokan nyugdíjba vonultak, de közülük többet is visszacsábítottunk, mert szükség van a tudásukra, amit át kell adniuk a fiataloknak. Megállapodtunk az ELTE-vel és az egri főiskola mozgókép-történeti szakával, hogy jöjjenek hozzánk dolgozni, tanulni a diákjaik. Idén szeptemberben elindítjuk az archivátori és filmrestaurátori továbbképzést is. Utóbbiban ideális partner lehet a MOME is. Nyilván a filmkutatókat is akkor vonzza ez a pálya, ha látnak benne perspektívát. A közönség hozzászólt az elmúlt évtizedekben a kimagaslóan színvonalas képhez és hanghoz. A digitális fejlődéssel a digitális filmrestaurálás is elindult, ezzel pedig az a folyamat is, hogy a klasszikus filmeknek piacuk lett. Persze a filmtörténet rangsorol a filmörökségben, s voltaképpen a restauráláshoz is szempontokat ad.

MC: *Vagyis nem csak a filmek állapota alapján döntenek arról, éppen melyik filmet restaurálják.*

Körhinta (1955), rendező: Fábri Zoltán

Körhinta (1955), rendező: Fábri Zoltán

¶ Pontosan. Gyakorta épp az számít, hogy egy alkotó megkapja a megérdemelt elismertséget. Fábri Zoltán tavaly lett volna százéves. Tizennégy filmjét felújítottuk. A *Körhinta* restaurálása mentést és bemutatást is szolgált. Ugyanez érvényesült Radványi Géza *Valahol Európában* című filmjénél is. Mentésre szorult, miközben ragyogó filmtörténeti alkotás, tavaly volt hetvenéves a mű. Világszerte elérhetővé akartuk tenni. Így is lett, újra vetítik külföldön. Török Ferenc *Moszkva tér* című filmjét klasszikusnak még nem mondanám, kultikusnak inkább, nemrég azonban ezt is felújítottuk, mert nem volt belőle jó minőségű digitális kópia, márpedig itthon és külföldön is folyamatosan keresik. Az *én XX. századom* című filmet az idei Berlináléra restauráltuk. Úgy gondoltuk, mindenképpen meg kell mutatni Enyedi Ildikó első alkotását, amely annak idején Aranykamera díjat nyert. Mesés film, mostantól teljes pompában elérhető. A Berlinálén óriási sikert aratott, márciusban aztán műsorra tűzte a Cinémathèque française is, azóta a filmet újra bemutatták a franciaországi mozik, s amerikai és japán filmforgalmazóval is megállapodtunk.

MC: *Előbb-utóbb minden filmnek szüksége van restaurálásra?*

¶ Igen. A film állaga folyamatosan romlik, amit csak késleltetni lehet, megállítani nem. Védeni kell őket jól hűtött és ellenőrizhető páratartalomra beállított raktárakban. Több ezer magyar játékfilm vár megmentésre, és az állagmegőrzés rengeteg munkát, jelentős forrást igényel. Minden nemzeti filmörökség fennmaradásához szükség van az állam támogatására. A Magyar Nemzeti Filmalap 2017 óta átvette az archívum irányítását. Létrehozása óta a gyűjteményt – amely addig közvetlenül a minisztérium alá tartozott – először működteti filmszakmai szervezet, amely pontosan érti, miért fontos a filmarchívum működése, a megőrzés. A magyar állam pedig a korábbiakhoz képest lényegesen nagyobb összeget fordít a digitalizálásra és a restaurálásra. Talán még sosem volt ilyen erős támogatása a Filmarchívumnak.

MC: *Épp erre kérdeztem rá korábban: mi kell ahhoz, hogy egy adott ország kulturális gondolkodása felismerje, hogy a filmarchívum nem pusztán egy raktár?*

¶ Mára a világ legtöbb országában – nálunk is – kiemelt feladattá vált a filmörökség megőrzése, a veszélyeztetett kópiák megmentése, restaurálása, a filmek bemutatása, terjesztése, az egyetemes és nemzeti filmtörténet oktatása, sőt a filmek felhasználása a közoktatásban. De az első időkben idehaza valóban úgy tekintettek az archívumra: egy hely, ahol meg kell őrizni a filmeket, s ahová

A filmtörténet feltérképezése a csillagászati térképek elkészítőinek munkájához lehet hasonló.

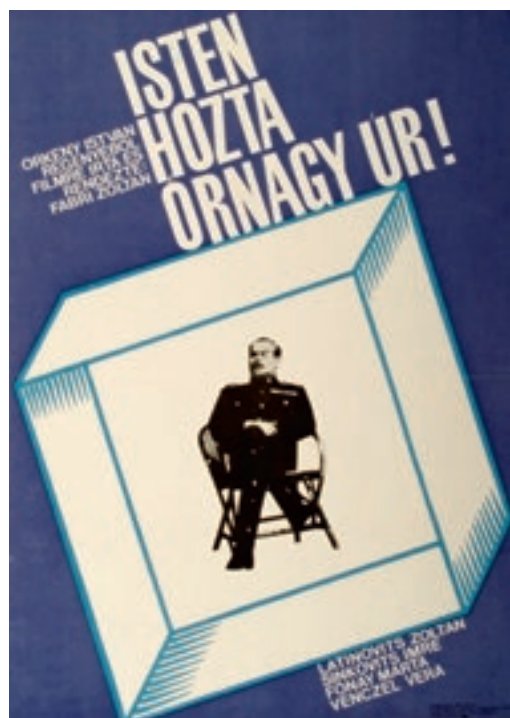
a gyártóknak le kell adniuk egy úgynevezett „Mafilm-köteles” kópiát és az eredeti filmnegatívot. Még hiányzott az a szemlélet, amely szerint nem csupán gyűjteni, hanem láttatni is kell a filmeket, eljuttatni a közönséghez. Később a Filmarchívum által üzemeltetett moziban, a Filmmúzeumban remekműveket mutattak be, s ennek bevételei hozzájárultak a Filmarchívum fenntartásához is. Jelenleg nincs állandó vetítőhelye a Filmarchívumnak. De ma már bárhol vetíthetnék a filmörökséget, az úgyis átformálja a forrásokkal kapcsolatos nézetet is.

MC: *Hogy érti?*

¶ Mostanra a mozihálózat teljes digitális átálláson ment keresztül, és a legális internetes terjesztési formák révén is láthatunk filmeket jó minőségben. A filmarchívumoknak pedig történelmük során most először van lehetőségük teljes körű digitális restaurálásra. A filmörökségek piaca nemzetközi szinten is kiszélesedett – a magas szintű kép- és hangminőségben restaurált filmekkel. De a film digitalizálása, restaurálása, a digitális adat tárolása technológiai fejlesztést és óriási szerverkapacitást igényel. Hogy szemléltessem a dolgot: egy film restaurált verziójának adatmennyisége körülbelül 27 terabyte. S mivel a digitális adat sérülékeny, amíg csak lehet, meg kell őrizni az eredeti anyagokat is, gondoskodni kell a tárolásukról. Mindez jelentős beruházás. De a *Nemzeti digitalizálási és filmfelújítási program* a megőrzés mellett célul tűzte ki, hogy a magyar filmörökséget eljuttatja magyar és nemzetközi közönséghez is, és ez csak így tud megvalósulni.

MC: *A MúzeumCafé előző számában Baki Péter, a Magyar Fotóművészek Szövetségének elnöke komoly hiányként fogalmazta meg, hogy „André Kertész, Moholy-Nagy, Brassai, Robert Capa, Martin Munkacsi országában” máig nincs fotómúzeum Budapesten. Hozzátehetnénk: a filmjeinknek is hiányzik egy cinémathèque, nem gondolja?*

¶ De! Óriási adósságunk a teljes magyar filmtörténet, a magyarországi és az emigráns filmalkotóink bemutatása. A gyűjtemény a több százezer fotóval, több tízezer filmplakáttal, jelmez- és díszlettervvel, könyvtári dokumentummal és filmekkel megfelelő alap egy állandó kiállításához. Együttműködnénk hazai közgyűjteményekkel és külföldi archívumokkal is. Ez a filmtörténeti palota egyben többtermes mozi, múzeum és kiállítótér, oktatási és filmpromóciós

központ, könyv- és médiatár, vendéglátó és szórakoztató közösségi tér is lehetne. Az elmúlt egy évben több mint egymillióan néztek magyar filmet moziban itthon, és ebben benne van az újra bemutatott *Vuk*, a *Pál utcai fiúk* és a *Moszkva tér* is. 2017 novemberében az első Klasszikus Film Maratonon három nap alatt negyven magyar vagy magyar vonatkozású restaurált filmet vetítettünk, tizenkét előadást tartottunk hazai és nemzetközi szakemberek részvételével. Az eseményre ötezren látogattak el. Karácsonykor „próbaképpen” hatvan különböző műfajú magyar filmhez biztosítottunk ingyenes online hozzáférést: egy hónap alatt majdnem hétszázezren kattintottak a filmjeinkre – itthon és külföldön. Tavaly egy oktatási programon is elkezdtünk dolgozni a Filmalap Képzési és Innovációs Igazgatóságával: tanárok számára módszertani paneleket készítettünk, amelyek révén óráik anyagába tudnak integrálni filmeket, filmrészleteket. Ez egy pilot projekt: terveink szerint segíti majd az adott közismereti tárgyak oktatását, és tartalmaz ajánlott filmográfiát is. Az oktatási rendszernek az is feladata, hogy felkészítse a jövő nézőjét, aki válogatni tud majd az audiovizuális tartalmak között, az értéket megtalálja ebben a mozgóképes dzsungelben, és aki számára a mozi még mindig valódi közösségi élményt jelenthet.

RÁDULY GYÖRGY gazdasági főiskolán tanult Budapesten, majd Franciaországban folytatta tanulmányait. 1999-ben diplomázott. Előbb francia vállalatok magyarországi leányvállalatainak beindításában segített. 2005-ben a Clavis Films filmgyártó és filmforgalmazó vállalatnál helyezkedett el, ahol gyártásvezetői és produceri feladatokat látott el. 2007-ben Simon Sándorral átvette a francia Yenta Production filmgyártó vállalat vezetését. 2010-ben szakmai partnerként vett részt a Párizsi Magyar Intézet mozitermének kialakításában. Társalapítója a Kino Visegrád kulturális egyesületnek, amelynek célja a visegrádi országok filmörökségének párizsi bemutatása. 2011-ben a nizzai Cinémathèque-vel közösen életmű retrospektívet rendezett Szabó István tiszteletére. 2013-ban a Francia Nemzeti Filmarchívum támogatásával teljeskörűen restaurálták Armand Gatti *Bekerítve* című, 1961-ben forgatott filmjét, amely a holokauszt borzalmait feldolgozó első francia játékfilm volt. 2015-ben megjelentette a Jancsó Miklós filmjeiből álló díszdobozos életműkiadványt, és a Cinémathèque française-vel közösen egy hónapos retrospektívet szervezett Jancsó műveiből. 2016-ban bemutatta a franciaországi mozikban Makk Károly *Szerelem* című filmjének restaurált változatát. 2017-től a Magyar Nemzeti Filmalap – Filmarchívum Igazgatóságának igazgatója.

Szilágyi Lenke felvétele